

صبح ایران

فرهنگی، هنر و ورزشی
روزه

فراز و فرودهای تاریخ نگاری دفاع مقدس

اهالی قلم و رسانه می‌گویند حمایت و پشتیبانی از نویسندگان دفاع مقدس نسبت به دهه‌های قبل کمتر شده است!

◀ صفحه ۱۱

سریال نوجوانی

به چالش‌های هویتی در غرب می‌پردازد

داستانی چندلایه در «نوجوانی»

◀ ۱۰

در گفت‌وگو با دکتر علیرضا کیخا

معاون امور استان‌های رسانه ملی مطرح شد

فرهنگ اقوام در هفته‌های ایران

◀ ۲۱

گفت‌وگوی «جام‌جم» با احمد ابوالقاسمی

یکی از موفق‌ترین قاریان قرآن و میزبان برنامه محفل

شیرین‌ترین خاطراتم با «محفل» شکل گرفت

◀ ۶۱

📌 نگاه

«ناشر مؤلف»؛ پدیده‌ای نامبارک در حوزه کتاب!

همگان تا حدودی می‌دانند که تفاوت مؤلف با ناشر چیست؟ نقش هر کدام در پشت‌صحنه تولید یک کتاب تا چه مقدار است؟ کتاب را یک یا چند نفر نوشته یا گردآوری می‌کنند و یک نهاد دولتی یا خصوصی دارای مجوز انتشارات، بالاخره آن را منتشر می‌کند. در تمام دنیا از جمله رسانه‌های خودمان مرسوم است که بعد از پخش برنامه، سریالی تلویزیونی یا فیلمی سینمایی که موفق به جلب توجه درصد بالایی از افراد جامعه در سطوح سنی مختلف با هر میزان تحصیلات ... می‌شود و اصطلاحاً

پرسود و پرمخاطب است، تازه دوربین‌ها به سراغ پشت‌صحنه کار می‌روند تا مردم را از جزئیات ساخت، آگاه کنند. این اتفاق از حیث تشویق و دلگرمی عوامل و توجه‌دادن جامعه به یک کار تولیدی ـ فارغ از هر نوع محتوا ـ حائز اهمیت است. متأسفانه در حوزه کتاب، خبری از چنین اتفاقاتی نیست! البته چند سالی است جلسات رونمایی از کتاب با حضور نویسنده، ناشر و مخاطبان دایر می‌شود و در معرفی کتاب، تا حدی تأثیر دارد اما ناکامی‌ها و مهم‌چیز کتاب و مطالعه در کشور ما آن قدر زیاد است که این اقدامات محدود، کاری از پیش نمی‌برد! فاصله تلخ، بین رسانه و کتاب و عوامل تولید آن که فعلاً موضوع اصلی این یادداشت نیست، آسیبی است مهم و در جای خودش قابل بررسی و تامل اما ادامه یی‌توجهی‌ها به کتاب و مطالعه، کار را حقیقتاً به نقطه‌ای دردناک رسانده است! این‌که ناشر به هر دلیلی زیر بار چاپ کتاب مؤلفان نرود و شاهد استنکاف ناشران از کار مشترک با نویسندگان باشیم، تلخ‌نحی قصه‌ماست! هرچند در اینجا قصد پرداختن به دلایل این ناشیگری حرفه‌ای یا مقصردانستن هیچ‌یک از طرفین محترم را نداریم، صرفاً شناخت و توجه به خودآسیب، مدنظر است، حال در استان‌ها برگزاری نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران و داغ شدن تنور کتاب و نشر، خوب است تا به این گونه موارد و آسیب‌ها توجه بیشتری شود، شاید بتوان به راهکارهایی هم رسید! می‌دانیم که تکلیف ذاتی یک ناشر، انتشار کتاب است. او مراحل فنی و قانونی را طی کرده و مجوز نشر از دولت گرفته است. مؤلف، مترجم، نویسنده، شاعر و... نیز در جایگاه تولیدکننده محتوا، جایگاه و سازوکاری تعریف شده دارد. حال اگر هر کدام از این دویه‌اموری فراتر از توانمندی‌ها، تخصص و تکلیف ذاتی‌شان بپردازند، حتماً و قوی‌امی توان گفت مشکلی به وجود آمده که باید برای رفع آن تدبیر و برنامه‌ریزی دقیق داشت. این سال‌ها، مؤلفانی در حوزه‌های مختلف دیده شده و می‌شوند که کتاب‌هایشان با «سرمایه‌گذاری شخصی» منتشر می‌شود! تا اینجا ی کار شاید برای برخی قابل قبول باشد! مثلاً بگویند چه اشکالی دارد که خود نویسنده، ناشر آثار خودش باشد؟! اما وقتی مرارت‌های توزیع کتاب گریبانگیر مؤلف می‌شود، بلاهایی بر سرش می‌آورد که شاید برای همیشه، قلم را بر زمین بگذارد و اصولاً به دنبال کار دیگری برود! در حالی‌که اگر با ناشری جا افتاده و صاحب‌تجربه طرف حساب بود، خیالش از بابت پخش کتاب راحت می‌شود، زیرا ناشران حرفه‌ای کتاب‌های خود را از کانال‌هایی تعریف شده به دست مخاطبان می‌رسانند. حالا نویسنده مانده با کوهی از کتاب‌های خودش! واقعا چندانای آنها را امضاکند و به این وان‌دهیده بدهد؟ گیریم دست‌ودلباز هم باشد اما پس تکلیف هزینه‌ای که برای تالیف و چاپ کتابش کرده چه می‌شود؟!

دکتر حمید هنرجو نویسنده و پژوهشگر فرهنگی

📌 گزارش

کتاب کالای لوکس می‌شود

بررسی آماری وضعیت صنعت نشر در دو سال گذشته، نشان می‌دهد روند افزایش قیمت کتاب همچنان با شتاب دنبال می‌شود

داشت و تصمیمات وزارت ارشاد دولت قبل از جمله درخصوص سرمایه‌گذاری سنگین در جهت تولید کاغذ ایرانی در این دو سال توانست گره قابل توجهی از مشکل باز کند و ناشران کشور همچنان به شدت به کاغذ وارداتی وابسته هستند و افزایش قیمت ارز باعث افزایش چند مرحله‌ای قیمت کاغذ شده است؛ ضمن این‌که بهای دیگر کالاها و خدمات در حوزه چاپ و نشر نیز در این دو سال روند تصاعدی داشته است. در سال ۱۴۰۲ صنعت نشر، فعالیت خود را با انتشار ۱۱۵ هزار و ۴۲۸ عنوان کتاب به پایان برد. در این میان بیش از ۸۲ هزار و ۳۰۰ کتاب یعنی ۷۷/۳۵ درصد کتاب‌های منتشر شده، چاپ اول بوده است. همچنین ۶۹/۷ درصد از عناوین کتاب‌های منتشر شده در این سال، در استان تهران چاپ شده است. شمارگان کل کتاب‌های منتشر شده در سال یادشده،

برش

موفقیت در تألیف کتاب برای کودک و نوجوان

در این بررسی به شکلی ویژه و مجزا به کتاب‌های حوزه کودک و نوجوان پرداخته‌ایم تا بررسی کنیم آیا برنامه‌ریزی‌ها و اقداماتی که دولت‌های سیزدهم و چهاردهم برای بهبود وضعیت کتاب در این حوزه و افزایش میزان آثار تألیفی مدعی اجرای آن بوده‌اند به نتیجه رسیده یا نه. اگر به این جدول که تغییر شاخص‌های نشر کتاب در دو سال یاد شده در حوزه کودک و نوجوان را نشان می‌دهد، توجه کنید،

شاخص	درصد تغییرات
تعداد عنوان	↑۹/۳
کتاب‌های تألیفی	↑۲۴/۴
شمارگان کل	↑۸/۱۱
میانگین قیمت	↑۶۴

کمی بیش از ۱۰۷ هزار و ۲۹۰ جلد کتاب بوده است و میانگین قیمت کتاب در این سال حدود ۱۲۲ هزار تومان بوده است. اگر به آمارهای مربوط به سال ۱۴۰۳ توجه کنیم، می‌بینیم در این سال شاهد انتشار ۱۱۷ هزار و ۵۴۷ عنوان کتاب با شمارگان حدود ۱۰۷ هزار و ۱۰۰ نسخه بوده‌ایم. چنان‌که می‌بینیم در این سال شاهد افزایش عناوین کتاب‌ها نسبت به سال قبل هستیم اما افت اندکی در شمارگان را هم شاهدیم. در سال گذشته ۲۲۳ هزار و ۷۳ عنوان کتاب یعنی حدود ۶۲/۳ درصد آثار منتشره، چاپ نخست و ۶۸/۴ عنوان کتاب منتشر شده در استان تهران بوده است که نشان‌دهنده این است که سهم ناشران غیرتهرانی اندکی افزایش یافته است اما نسبت کتاب‌های چاپ اول کاهش داشته است. میانگین قیمت کتاب در سال گذشته بیش از ۱۶۵ هزار تومان بوده است.

مشاهده می‌شود که در این دو سال شاهد رشد قابل توجه کتاب‌های تالیفی بوده‌ایم که نشان‌دهنده موفقیت سیاست‌های دولت در حمایت از کتاب‌های تألیفی در حوزه کودک و نوجوان است اما نکته قابل‌توجه این است که میانگین رشد قیمت کتاب در این حوزه بسیار بیشتر از حوزه‌های دیگر است.

معمولاً کتاب‌های کودک و نوجوان کتاب‌هایی است که رنگ و تصویر در آن نقش مهمی بازی می‌کند و به همین دلیل هزینه تمام شده یک کتاب در این حوزه بالاتر است و افزایش شدید قیمت کتاب کودک و نوجوان می‌تواند هشداری باشد در این زمینه که ممکن است این روند به سمتی برود که خانواده‌ها از خرید کتاب برای فرزندان‌شان صرف‌نظر کنند. دولت در این زمینه باید فکری کند و با تقویت کتابخانه‌های مدارس و کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان مانع قطع دسترسی این گروه سنی به کتاب شود.

در جدول زیر می‌توان تغییرات در شاخص‌های نشر در این دو سال را با هم مقایسه کرد:

شاخص	درصد تغییرات
تعداد عنوان	↑۷/۸۲
کتاب تالیفی	↑۳/۶۸
کتاب ترجمه	↓۲/۷۶
انتشار در استان تهران	↓۰/۴
انتشار در سایر استان‌ها	↑۶/۱۵
چاپ اول	↓۵/۳۵
شمارگان کل	↓۰/۱۶
میانگین شمارگان	↓۱/۹۵
میانگین صفحه	↓۲/۷۳
قیمت کل	↑۳۵/۱۱
میانگین قیمت هر صفحه	↑۳۸
میانگین قیمت	↑۳۵/۲

📌 رشد کتاب‌های علوم اجتماعی

اگر وضعیت انتشار کتاب در این دو سال را برمی‌مای دسته‌بندی موضوعی بررسی کنیم، می‌بینیم در سال ۱۴۰۲، بیشترین عنوان‌های کتاب منتشر شده به ترتیب در گروه‌های ادبیات، کمک‌درسی، علوم اجتماعی، علوم عملی و دین بوده است؛ البته این ترتیب براساس شمارگان کتاب در این سال چنین بوده است؛ کمک‌درسی، ادبیات، علوم اجتماعی، دین و علوم عملی.

در سال ۱۴۰۳ ترتیب بیشترین کتاب‌های چاپ شده براساس عنوان کتاب به این ترتیب است: ادبیات، علوم اجتماعی، کمک‌درسی، علوم عملی و دین. اگر این آمار را براساس شمارگان بررسی کنیم، می‌بینیم که کتاب‌های ادبیات همچنان از نظر شمارگان پشت‌سر کتاب‌های کمک‌درسی قرار دارند و بعد از این دو دسته‌بندی، علوم اجتماعی، دین و علوم عملی در رتبه‌های بعدی قرار دارند.

نکته جالب توجه در این مقایسه رشد محسوس کتاب‌های علوم اجتماعی است که هم از نظر عنوان و هم از نظر شمارگان رشد قابل‌توجهی را در این یک سال شاهد بوده‌اند. در سال ۱۴۰۲، ۱۴ هزار و ۱۷ عنوان کتاب با شمارگان هشت میلیون و ۹۷۹ هزار نسخه منتشر شده است که این آمار در سال بعد، به ۱۵ هزار و ۸۳۰ عنوان و ۹ میلیون و ۶۲۰ هزار و ۶۸۴ نسخه رسیده است. این نشان می‌دهد تحولات سال‌های اخیر ایران، نقش و اهمیت دانش جامعه‌شناسی و علوم اجتماعی را نزد جامعه کتابخوان ایران بیشتر کرده و کتاب‌های این حوزه مورد توجه بیشتری قرار گرفته است.